ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Рустамзода Сӯҳроб Ҳакимӣ дар мавзӯи “Шароитҳои педагогии ташаккули арзишҳои шаҳрвандӣ-ватандӯстӣ-и хонандагони синфҳои 9-10 муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар дарсҳои таърихи умумӣ” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02 – Назария ва методикаи таълиму тарбия (13.00.02.05 – Назария ва методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ (таҳсилоти миёнаи умумӣ)

Дар шароити муосири ҷаҳонишавӣ, ки бо вусъати баланди тағйирот ва густариши бесобиқаи технологияҳои иттилоотӣ тавсиф мёбад, масъалаи ташаккули арзишҳои шаҳрвандӣ-ватандӯстии насли наврас аҳамияти хосса касб мекунад. Интернет, ҳамчун як фазои фарогири иттилоотӣ, таъсири амиқе ба шуури хонандагон расонида, метавонад ҳам арзишҳои созанда ва ҳам вайронкорро тарғиб намояд. Аз ин рӯ, рисолати муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар тарбияи насли ватандӯст, дорои ҳисси баланди масъулиятшиносӣ ва омода барои ҳифзи манфиатҳои миллӣ, басо муҳим арзёбӣ мегардад.

Таърихи умумӣ, ҳамчун фанни таълимӣ, имконияти беназиреро фароҳам меорад, то дар шуури хонандагон арзишҳои умумиинсонӣ, эҳтиром ба фарҳангу тамаддунҳои гуногун ва ҳисси ифтихор аз таърихи ватани хешро ташаккул диҳад. Дар пажӯҳишҳои сершумор, аз ҷумла корҳои олимони ватанӣ, таъкид мешавад, ки ташаккули арзишҳои шаҳрвандӣ-ватандӯстӣ бояд раванди муташаккилона ва пайваста бошад. Ин раванд бояд тамоми ҷанбаҳои таълиму тарбияро дар бар гирад ва бо ҳамкории зичи муаллимон, волидайн ва ҷомеа амалӣ карда шавад.

Таҳқиқи масъалаи ташаккули арзишҳои шаҳрвандӣ-ватандӯстии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар дарсҳои таърихи умумӣ дар давраи рушди босуръати ҷаҳонишавӣ ва афзоиши таъсири Интернет ба шуури насли наврас вазифаи муҳим ва саривақтӣ мебошад.

Дар диссертатсияи худ Рустамзода С. як қатор корҳои муҳимро анҷом додааст, ки ба ташаккули арзишҳои шаҳрвандию ватандӯстӣ дар байни наврасон равона шудаанд.

Аввалан, ӯ ҷузъҳои муҳими сохтории арзишҳои шаҳрвандӣ ва ватандӯстиро муайян ва асоснок кардааст. Ин имкон медиҳад, ки мундариҷаи ин мафҳумҳо дақиқтар муайян карда шавад ва барои

ташаккули онҳо дар байни хонандагон заминаи мустаҳкам фароҳам оварда шавад.

Диссертант Рустамзода С. зарурати истифодаи равишҳои фарҳангшиносӣ ва фаъолиятиро дар раванди ташаккули арзишҳои ватандӯстӣ ва шаҳрвандӣ дар байни хонандагони синфҳои 9-10 асоснок намудааст. Ӯ моҳияти равиши аксиологиро барои ташаккули ин арзишҳо ошкор карда, таъкид намудааст, ки арзишҳо бояд дар заминаи фарҳанги миллӣ ва фаъолияти амалии хонандагон ташаккул ёбанд.

Сеюм, муаллиф самтҳои асосии фаъолияти омӯзгоронро дар синфҳои болоии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ҷудо намудааст, ки ба ташаккули арзишҳои шаҳрвандию ватандӯстӣ дар раванди таълими фанни таърих нигаронида шудаанд. Ин ба омӯзгорон имкон медиҳад, ки раванди таълимро самараноктар ташкил намуда, ба ташаккули арзишҳои муҳими ватандӯстӣ дар байни хонандагон диққати бештар диҳанд.

Чорум, Рустамзода С. муҳтавои равандеро тарҳрезӣ намудааст, ки ҳадафи он ташаккули арзишҳои шаҳрвандию ватандӯстии хонандагони синфҳои 9-10 дар дарсҳои таърихи умумӣ мебошад. Ӯ шаклу методҳои мусоидаткунандаро ба ташаккули фарҳанги ватандӯстӣ муайян карда, барои дар амал татбиқ намудани онҳо тавсияҳои мушаххас пешниҳод намудааст.

Дар охир, оид ба доираи амсилаи таҳияшуда Рустамзода С. самаранокии кори озмоиширо дар самти ташаккули арзишҳои шаҳрвандию ватандӯстӣ дар байни наврасон ҳангоми дарсҳои таърихи умумӣ арзёбӣ намудааст. Ин ба муаллиф имкон додааст, ки натиҷаҳои таҳқиқоти худро таҳлил намуда, дар бораи самаранокии усулҳои пешниҳодшуда хулосаҳо барорад ва барои такмили минбаъдаи раванди тарбияи шаҳрвандӣ-ватандӯстӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ тавсияҳо диҳад.

Илова ба ин, муаллифи таҳқиқот, қайд кардааст, ки дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон ташаккули арзишҳои шаҳрвандию ватандӯстии хонандагони синфҳои 9-10 ҳангоми дарсҳо аз фанни «Таърихи умумӣ» бояд дар асоси як амсилаи заминавӣ сурат гирад. Ин амсила бояд имкон диҳад, ки дониши хонандагон оид ба таърихи Ватан, ватандӯстӣ, ҳомиёни Ватан ва арзишҳои ватандӯстӣ

васеъ гардад. Ҳамзамон, он бояд фаъолияти воқеии амалиро фароҳам оварад, ки тавассути он хонандагон мафҳумҳои «шаъну шараф», «эътибор», «қарз», «эҳтиром» ва ғайраро дарк намоянд.

Амсилаи пешниҳодкардаи муаллифи диссертатсия дорои равишу воситаҳое мебошад, ки ба хонандагон имкон медиҳанд бо шаъну эътибор тарбия ёфта, эҳтиром ба худро аз тарафи ҷомеа ва дигар одамон таъмин намоянд. Итминон дорем, ки татбиқи ин амсила дар амалияи таълимӣ ба ташаккули шахсияти комилҳуқуқи ватандӯст, ки ба таърихи худ эҳтиром мегузорад ва барои пешрафти ҷомеа саҳми арзанда мегузорад, мусоидат хоҳад кард.

Таҳлили васеи натиҷаҳои бадастомада, ки эътимоднокии онҳоро таъмин мекунад, ба муаллифи диссертатсия имкон додааст, ки хулосаҳо ва тавсияҳои методии пешниҳодшударо аз ҷиҳати илмию методӣ асоснок созад. Ин асосноккунӣ на танҳо ба далелҳои назариявӣ, балки ба таҷрибаи амалии корҳои озмоишӣ низ такя мекунад, ки ин эътибори хулосаҳоро боз ҳам баландтар мебардорад.

Бо назардошти ҳамаи ҷанбаҳои таҳқиқот, фикр мекунем, ки довталаб ба мақсадҳои таҳқиқот комёб шуда, вазифаҳои дар назди таҳқиқоти диссертатсионӣ гузоштаро пурра ҳаллу фасл кардааст. Ин аз он шаҳодат медиҳад, ки таҳқиқот мукаммал ва ҷавобгӯ ба талаботҳои илмӣ мебошад.

Автореферати диссертатсия ба талабот ҷавобгӯ буда, муҳтавои мухтасари диссертатсияро дақиқ ва мушаххас ифода карда, имкон медиҳад, ки бо моҳияти таҳқиқот шинос шуда, дар бораи саҳми илмии он тасаввурот пайдо намоем.

Илова бар ин, мақолаҳои дар нашрияҳои тақризшаванда чопнамудаи муаллифи рисола мазмуни таҳқиқотро пурра инъикос карда, нашри онҳо дар нашрияҳои илмии тақризшаванда аз он гувоҳӣ медиҳад, ки таҳқиқот аз ҷониби ҷомеаи илмӣ арзишмандона эътироф шудааааст.

Хулоса, диссертатсияи Рустамзода Сӯҳроб Ҳакимӣ дар мавзуи “Шароитҳои педагогии ташаккули арзишҳои шаҳрвандӣ-ватандӯстии хонандагони синфҳои 9-10 муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар дарсҳои таърихи умумӣ” ба талаботи Низомнома дар бораи шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267) ҷавобгӯй буда,

муаллифи он ба дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз руи ихтисоси барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.02 – Назария ва методикаи таълиму тарбия (13.00.02.05 – Назария ва методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ (таҳсилоти миёнаи умумӣ)) сазовор мебошад.

Номзади илмҳои педагогӣ,
дотсенти кафедраи фанҳои
гуманитарӣ-иҷтимоии
Донишкадаи кӯҳию
металлургии Тоҷикистон Аминзода Мавлуда

28.08.2025с.

Маълумот барои тамос:
735730, ш.Бӯстон, к.А.Баротов, 6, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Тел: (+992) 92 7934499
E-mail: mavluda211973@mail.ru

Имзои Аминзода Мавлударо тасдиқ мекунам
Сардори РК ва КМ-и Донишкадаи кӯҳию
металлургии Тоҷикистон Мӯминова Д.М.